

ettiin. Vasta sitten pönttö nähtävästi vapautui naaraan K 379 486 käyttöön.

Taulukosta ilmenevien tietojen lisäksi voi mainita, että naaras joka vuosi solmi parisiteet uuden koiraan kanssa; vuonna 1974 se kuitenkin syötti poikasiaan yksin, joten koiraan identiteetti jäi määrittämättä. Pariutuminen joka vuosi uuden koiraan kanssa on kirjosisieppolla sääntönä. Tässä tapauksessa tosin naaraan aikaisempia puolisoita ei ilmentynyt tutkimusalueelle toista kertaa, joten ne mahdollisesti olivat kuolleet.

Naaraan puoliset edustivat varsin erilaisia värityyppejä, vaihdellen DROSTIN (1936) asteikon mukaan hyvinkin naarasmaisesta tyypestä V (—VI) hyvinkin tummaan tyyppiin II asti.

Anteckningar om morkullan *Scolopax rusticola*, särskilt om dess spelflykt

LARS VON HAARTMAN

Pohjolan linnut värikuvin (1966) nämner ett fåtal vinterobservationer, troligen alla från skärgården. I regel har de sista morkullorna lämnat Lemsjöholm (60° 30' N, 21° 47' E) kring mitten på oktober, men 1974 sågs enstaka morkullor hela hösten, den sista den 1. 1. 1975. Hösten var mild och fuktig.

Morkullhanen börjar sin spelflykt om kvällarna mer eller mindre omedelbart efter ankomsten. De senaste varma vårarna observerades spelflykt på Lemsjöholm fr.o.m. den 31. III. 1973, den 30. III. 1974 och den 27. III. 1975.

Sista datum för spelflykt var den 4. VIII. 1974 (1. VIII. 1974 minst 2 spelande hanar). Detta sena datum står troligen i samband med den ovanligt fuktiga sommaren. Sommaren 1975 var

Kirjallisuutta

- DROST, R. 1936. Über das Brutkleid männlicher Trauerfliegenfänger, *Muscicapa hypoleuca*. — Vogelzug VII: 179—196.
 v. HAARTMAN, L. 1949. Der Trauerfliegenschnäpper. I. — Acta Zool. Fenn. 56, 104 pp.
 v. HAARTMAN, L. 1960. The ortstreue of the Pied Flycatcher. — Proc. XIIth Intern Orn. Congr., Helsinki: 266—273.

S u m m a r y : Female Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca* at least 8 years old

The female nested in the same small area at Lemsjöholm, SW Finland, in 5 different years. In 3 other years it was absent or lived in the area without nesting. As the Table shows, the date of its egg-laying varied, and so did, to some extent, its clutch-size. Each year it mated with a new male. The colour of the males varied from the relatively female-like type V (—VI) of DROST's scale to the very dark type II.

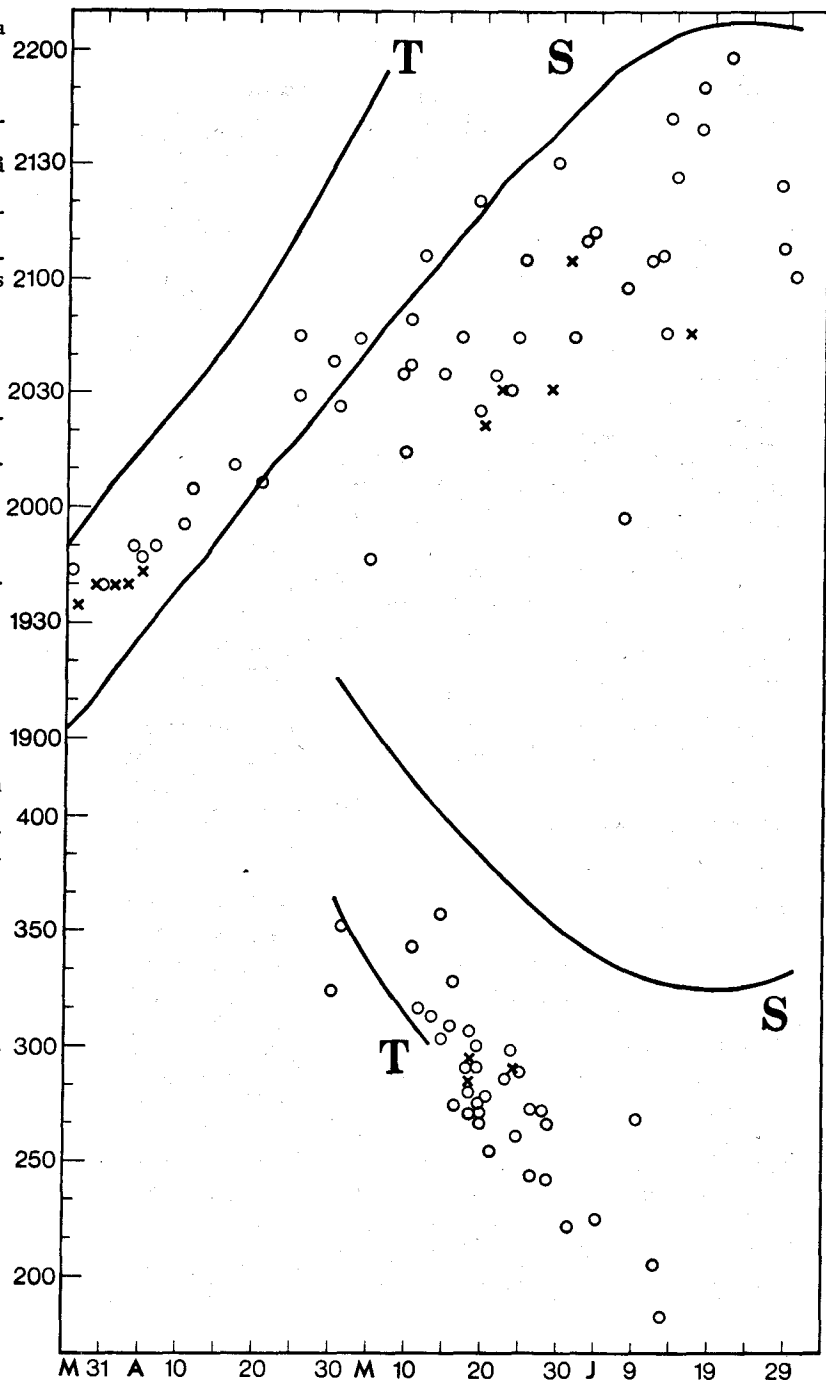
ovanligt torr, och morkullornas spelflykt var redan i andra hälften av juni mer eller mindre sporadisk. Den antecknades sista gången den 30. VI.

Klockslaget för spelflyktens början och slut enl. anteckningar från åren 1941—75 på Lemsjöholm visas i bifogade figur. Spelflyktens början på kvällen varierar starkt — mycket i motsats till t.ex. fågelsångens början på morgonen, som ju inträffar nästan med ett urs regelbundenhet i förhållande till belysningsintensiteten. Sålunda iakttogs spelflykt den 7. VI. 1975 kl. 19.57, nära två timmar före solnedgången, i klart väder och full sol.

Tidpunkten för spelflyktens upphörande på morgonen är enligt diagrammet mindre variabel. Detta kan dock bero på att jag i regel varit ute endast en ganska kort tid på morgonen för att anteckna dagfåglarnas uppvaknande. Under många morgnar har ingen spelflykt alls iakttagits. Alltid har den va-

Morkullans första spelflykt på Lemsjöholm på kvällen (övre delen av diagrammet) och dess sista spelflykt på morgonen (undre delen av diagrammet). Ringar = klart eller övervägande klart, kors = mulet eller övervägande mulet. T (i övre delen av diagrammet) = skymningens upphörande på kvällen, S = solnedgång, T i nedre delen av diagrammet = gryningens inträde, S = soluppgång. Officiell finländsk tid. Soluppgång, solnedgång, skymningens upphörande och gryningens inträde på Lemsjöholm beräknade enl. Auringon ja kuun nousuja laskuajat vuonna 1945, laadittu Merivoimien esikunnassa, Helsinki 1944.

The beginning (upper part of Figure) and end (lower part of Figure) of the display flight of the Woodcock at Lemsjöholm, SW Finland. Upper part of Figure: T = end of twilight, S = sunset. Lower part of Figure: T = beginning of twilight, S = sunrise. Rings = clear days, crosses = cloudy.

Lehtokurpan soidinlennon alku illalla (kuvan yläpuoli) ja loppu aamulla (kuvan alapuoli) Askaisten Lempisaarella. Rengas = selkeää, risti = pilvistä. T = iltahämärän loppu, S = auringonlasku (kuvan yläpuoli); T = aamuhämärän alku, S = auringonnousu (kuvan alapuoli).

rit mycket lamare på morgonen än på kvällen.

Till slutet på april börjar spelflykten under skymningen efter solnedgången. I maj och juni börjar den däremot före solnedgången, relativt sett allt tidigare, ju närmare sommarsolståndet.

På morgonen har spelflykten undantagslöst upphört före soluppgången, i vissa fall t.o.m. före skymningens inträde. Det är alltid bara enstaka individer, som spelflyger på morgonen. Mitt på natten upphör morkullan enl. flera källor helt att spelflyga. Själv har jag inte studerat saken närmare.

Summary: Notes on the display flight of the Woodcock *Scolopax rusticola*

The male Woodcock's display flight obviously starts very soon after his arrival. At Lemsjöholm in SW Finland (60° 30' N, 21° 47' E) in the early springs of 1973—75, the first display flight was seen at the end of March. In the unusually wet summer of 1974, the flights continued until August 4. In dry summers they may cease more than a month earlier.

The times of the beginning and end of the display flight at Lemsjöholm are shown in the Figure. In April, the flight commences in the twilight, after sunset, from May on before sunset. The flight ends in the twilight before sunrise, sometimes even earlier. The flight is always much less active in the morning than in the evening.

Selostus: Muistiinpanoja lehtikurpasta, etenkin sen soidinlennosta

Koiraan soidinlento alkaa melkein heti sen saavuttua kevätkuultolta. Askaisten Lempisaarella ensimmäinen soidinlento havaittiin 1973—75 maaliskuun viimeisinä päivinä. Harvinaisen merkänä kesänä 1974 soidinlento jatkui 4. VIII. saakka. Kuivana kesinä se voi loppua runsasta kuukautta aikaisemmin.

Soidinlennon alkaminen illalla ja loppuminen aamulla on esitetty kuvassa. Huhtikuussa soidinlento alkaa "porvarillisen" hämärän aikana, touko- ja kesäkuussa jo ennen auringonlaskua. Aamulla soidinlentoa on aina niukasti ja se päättyy hämärän aikana, joskus vielä yön vallitessa.

Kirjallisuutta

WALTER E. SCHUTZ: *How to attract, house and feed birds.* — Macmillan 1974 New York. 196 sivua (£ 1.25 tai \$ 2,95).

Kirja on kokonaan omistettu lintujen ruokintaan ja viihtymiseen puutarhassa ja tällöin ehdotetaan eri puiden ja pensaiden istuttamista (joista osa ei käy meillä) sekä eri ruokintalaitteiden ja pönttöjen rakentamista, josta valitettavasti suurin osa ovat täysin käyttökelvottomia tai liian hankalia ja liioiteltuja.

Kirjailija on sitä mieltä että täytyy hyvissä ajoin alkaa ruokinnan joten niin monta lajia ja yksilöitä kuin mahdollista jäävät talveksi. Tämä periaatehan on meillä aivan väärä ja päinvastainen.

Monista piirustuksista, kuvista ja kirjan edullisesta hinnasta huolimatta kirja ei sovi meidän olosuhteihin, ja rahat voi paremmin käyttää muualla.

Arno Magnusson